

Socialdepartementet

Bemyndigande att underteckna en överenskommelse om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet

1 bilaga

Regeringens beslut

Regeringen bemyndigar chefen för Socialdepartementet, statsrådet Hägglund, eller den han sätter i sitt ställe, att underteckna en överenskommelse, i huvudsaklig överensstämmelse med *bilagan*, mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2013. Överenskommelsen blir giltig under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag i budgetproposition för år 2013, utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 2:5 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar.

Ärendet

I budgetpropositionen för år 2013 föreslår regeringen att riksdagen ska besluta att avsätta 145 502 000 kronor till anslaget 2:5 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Merparten av dessa medel bör användas till att betala ut vissa statsbidrag i enlighet med en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet.

Utdrag till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet
Socialutskottet
Smittskyddsinstitutet
Sveriges Kommuner och Landsting

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2013

Inledning

Riksdagen har sedan budgetåret 1986/87 årligen anvisat särskilda medel för insatser mot hiv/aids. För år 2013 har regeringen i budgetpropositionen (prop. 2012/13:1) föreslagit att anslaget 2:5 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar under utgiftsområde 9 ska uppgå till 145 502 000 kronor. Merparten av detta anslag har avsatts till att betala ut vissa statsbidrag i enlighet med en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet. Staten och Sveriges Kommuner och Landsting har sedan 2006 årligen slutit sådana överenskommelser.

Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar utgör en del av det nationella folkhälsoarbetet. Det övergripande målet i den nationella folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Detta mål utgör, tillsammans med den nationella strategin mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar, utgångspunkter för förevarande överenskommelse.

Parterna är överens om att 2013 är det sista året som en överenskommelse sluts inom det aktuella området. Avsikten är att utbetalning och fördelning av statsbidraget från och med 2014 ska regleras av en förordning. Fördelning av medel ska även fortsatt ske i enlighet med de utgångspunkter som legat till grund för överenskommelserna inom folkhälsoområdet. Syftet med att ersätta överenskommelsen med en förordning är att uppnå ökad förutsägbarhet avseende anslagets hantering.

Smittskyddsinstitutet har redovisat (dnr S2012/3991/FS) de uppdrag som myndigheten fick med anledning av överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2012.

Övergripande utgångspunkter

- Överenskommelsen ligger på en övergripande principiell och strategisk nivå och är inriktad på att identifiera angelägna utvecklingsbehov och andra insatser som kan bidra till att det övergripande målet och de tre delmålen i den nationella strategin mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar uppfylls.
- Tidsperspektivet för tidigare överenskommelser har varit treårigt. År 2012 var sista året i en treårsperiod. Förevarande överenskommelse begränsas till år 2013, med anledning av den förordning som planeras styra fördelningen av statsbidraget från och med år 2014.
- Prioriteringarna ska styras av de utvecklingsbehov som gemensamt identifieras utifrån eventuella förändringar i den epidemiologiska situationen som på lokal och regional nivå gäller för huvudmännen, samt utifrån de resultat som uppföljning och utvärdering av befintliga insatser visar.
- Överenskommelsen för år 2013 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting omfattar 95 000 000 kronor.
- Överenskommelsen omfattar stimulansåtgärder samt stöd till viss verksamhet av riksintresse och stöd till viss verksamhet till nytta för flera regionala huvudmän. Stats-

bidragets inriktning bör komplettera de olika huvudmännens satsningar inom ordinarie verksamhet. Överenskommelsen utgår från ansvarsfördelningen enligt gällande lagar och bestämmelser som styr den ordinarie verksamheten.

- De aktörer som kan få del av det statsbidrag som fördelas enligt överenskommelsen är landsting och kommuner. Dessa huvudmän samordnar och prioriterar ansökningarna samt fördelar statsbidragen inom egen verksamhet och, med beaktande av vad som är tillåtet enligt reglerna om kommunal kompetens, till idéburna organisationer på regional och lokal nivå.
- De verksamheter som utifrån överenskommelsen kan vara aktuella för statsbidrag ska vara förankrade i huvudmännens ordinarie verksamhet. Detta ska säkerställas genom tydliga riktlinjer för ansökningsförfarandet.
- Informationsinsatser med stöd av statsbidrag ska utföras i enlighet med den samverkansmodell för sådana insatser som framtagits av Smittskyddsinstitutet.
- Regionalt och lokalt samråd och samverkan ska stimuleras.

Utvecklingsområde A – Verksamheter av riksintresse

Inriktning

Parterna är överens om att vissa verksamheter som bedrivs i storstadsregionerna för att motverka hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar kan anses vara av riksintresse, det vill säga att de har stor betydelse för smittskyddet som helhet i riket. Den verksamhet som är av riksintresse för smittskyddet i landet ska därför kunna komma i fråga för statsbidrag enligt överenskommelsen. Med riksintresse menas här verksamhet som kan anses ha kunskapsgenererande effekt till nytta för hela landet, eller som vidtar förebyggande, vårdande eller stödjande åtgärder och som riktar sig till individer och grupper i hela landet.

Parterna är vidare överens om att det inom ramen för överenskommelsen är angeläget att stödja:

- insatser för barn som är hivsmittade eller barn med anknytning till personer som är hivsmittade, respektive
- regionala och lokala idéburna organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse.

Parterna är överens om att under år 2013 avsätta medel inom överenskommelsen för vissa verksamheter av riksintresse som bedrivs i Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Göteborgs kommun, Västra Götalands läns landsting, Malmö kommun samt Skåne läns landsting. Statsbidrag kan utgå till verksamhet av riksintresse som bedrivs av huvudmännen i egen regi eller i form av bidrag från huvudmännen till idéburna organisationer eller liknande.

Fördelning av statsbidrag

Under år 2013 avsätts 45 000 000 kronor till statsbidrag till verksamheter av riksintresse.

I 2009 års överenskommelse om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet konstaterade parterna att det finns behov av att utveckla en fördelningsnyckel som på ett transparent sätt gör det möjligt att följa utvecklingen i storstadsregionerna över tid och som kan ligga till grund för fördelning av denna del av statsbidraget. En sådan fördelningsnyckel bestående av 17 variabler har på regeringens uppdrag utvecklats av Socialstyrelsen i samarbete med företrädare för berörda huvudmän. Inför 2013 års överenskommelse har fördelningsnyckeln utvärderats och reviderats. Två variabler som avser migrationsmönster har ändrats och en variabel avseende kommungruppsindelning har tagits bort.

Utifrån fördelningsnyckeln sker omfördelning av statsbidraget enligt följande:

- fördelningen av statsbidraget mellan de tre storstadsregionerna, samt
- fördelningen av statsbidraget mellan landstinget och berörd kommun inom respektive storstadsregion.

Utvecklingsområde B – Medel för utvecklingsarbete

Övergripande inriktning

Parterna är överens om att under år 2013 avsätta medel för tidsbegränsade satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov. Dessa medel kommer att utgå i form av statsbidrag som kan sökas av samtliga landsting och kommuner. Statsbidrag kan utgå till tidsbegränsade satsningar som bedrivs av andra aktörer med stöd från huvudmännen.

Fortsatt utveckling av kunskapsnätverk

Samarbete mellan olika huvudmän för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling mellan inblandade aktörer är grundläggande för ett framgångsrikt förebyggande arbete. Frågor som olika huvudmän kan ha behov att samarbeta kring kan röra utveckling av verksamheter, genomförande, uppföljning och utvärdering samt rapportering av olika insatser. Olika former av kunskapsnätverk bör därför stödjas och vidareutvecklas. Sådana nätverk kan bildas på regional nivå eller anta andra former. Kunskapsnätverken kan t.ex. bestå av kommuner inom ett storstadsområde eller av en region/kommun och en annan region/kommun utanför Sveriges gränser (ex. vis Köpenhamn). Det kan också handla om tematiska nätverk i samverkan med idéburen/privat sektor. Vägledande för hur kunskapsnätverken utformas ska vara vilka lokala och regionala behov som föreligger.

Inom ramen för 2013 års överenskommelse kommer medel att avsättas för fortsatt utveckling av regionala kunskapsnätverk med utgångspunkt från regionens behov av:

- stöd och samordning för kunskapsuppbyggnad, utveckling av utbildningsmaterial, datainsamling, uppföljning och utvärdering samt kunskapsåterföring rörande primärprevention inom hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar,
- stöd och samordning för att säkerställa en god kunskapsnivå hos alla huvudmän rörande bemötandefrågor av personer som lever med hivinfektion,
- forskning och utveckling inom området genom relevant forskningsanknytning (folkhälsovetenskap, samhällsmedicin och relevanta medicinska specialiteter) och samverkan med vetenskaplig expertis, samt
- tvärssektoriell och tvärvetenskaplig samverkan i det förebyggande arbetet.

Behovsanalys

Parterna är överens om att medel inom område B ska tilldelas insatser vilka huvudmännen identifierat som prioriterade. Med utgångspunkt i en analys av den epidemiologiska situationen på lokal och regional nivå samt de insatser som redan vidtas mot olika preventionsgrupper, t.ex. rådgivning eller testning, ska huvudmännen kunna söka medel till projekt inom områden som är i behov av att utvecklas. Insatserna kan vara generella eller riktade till särskilda preventionsgrupper. Särskild vikt bör läggas vid insatser inom områden som bedöms som eftersatta eller i behov av att utvecklas. Vidare är insatser för preventionsgrupper som inte nås av generella insatser prioriterade. Insatserna bör ske i

enlighet med den inriktning som anges för respektive preventionsgrupp i Smittskyddsinstitutets underlag (dnr. S2012/3991/FS).

Löpande treårsprioriteringar

Parterna har under den innevarande treårsperioden fördelat statsbidraget enligt rullande treårsprioriteringar. Parterna är överens om att under år 2013-2014, i enlighet med den ordning som uttryckts i tidigare överenskommelser, avsätta medel för tidsbegränsade satsningar för projekt inom följande prioriterade områden.

- I 2011 års överenskommelse angavs att insatser riktade till migranter och andra riskutsatta grupper med utländsk bakgrund, och insatser för att motverka stigmatisering och diskriminering av personer som lever med hiv/aids samt för att förbättra det psykosociala stödet till hivpositiva och deras närstående ska vara prioriteringar för åren 2011–2013.
- I 2012 års överenskommelse beslutades att insatser riktade till personer med injektionsmissbruk, personer som köper och säljer sex samt utlandsresenärer ska vara prioriteringar för åren 2012-2014.

Fördelning av statsbidrag

Parterna är överens om att, inom ramen för överenskommelsen, under 2013 avsätta 50 000 000 kronor för medel inom område B – medel för utvecklingsarbete. Av denna summa avsätts 3 000 000 kronor till fortsatt utveckling av kunskapsnätverk och 18 400 000 kronor till bidrag till projekt utifrån en behovsanalys. Resterande del, 28 600 000, ska tilldelas insatser inom de återstående rullande treårsprioriteringarna.

Genomförande m.m.

Idéburna organisationer

De insatser som idéburna organisationer bidrar med i arbetet för att motverka hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar är av stor betydelse. Inom ramen för överenskommelsen är det landsting och kommuner som har till uppgift att samordna och prioritera ansökningarna samt fördela statsbidragen inom egen verksamhet eller till idéburna organisationer på regional och lokal nivå. Statsbidraget är avsett för förebyggande åtgärder riktade mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar och bör inte, även om det kan innebära konsekvenser för vissa idéburna organisationer, finansiera annan ordinarie verksamhet. För idéburna organisationer innebär detta att enbart verksamhets- och projektbidrag kan utgå. Till en del kan sådana verksamhets- och projektbidrag inkludera vissa omkostnader för lokaler och personal. Bidrag som är att betrakta som organisationsbidrag kan däremot inte förekomma inom ramen för överenskommelsen.

Det är vidare av vikt att de lokala och regionala huvudmännen tar ansvar för att bidraget till idéburna organisationer kompletterar huvudmännens verksamhet. Parterna vill stimulera de lokala och regionala huvudmännen att agera samordnat i förhållande till de idéburna organisationerna inom sitt område. Ansökningar som ger uttryck för ett samordnat arbetssätt mellan flera huvudmän eller idéburna organisationer, till exempel genom ett gemensamt ansökningsförfarande, bör ges företräde.

Ansökningar och andra administrativa frågor

Ansökan om statsbidrag görs enligt de anvisningar som Smittskyddsinstitutet anger. Den övergripande beskrivningen i ansökan ska redogöra för:

- hur den föreslagna verksamheten relaterar till delmålen och det övergripande målet för den nationella hivstrategin,
- vilka grupper och målområden som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- hur verksamheten relaterar till vad huvudmännen i övrigt gör inom området, samt
- hur satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov långsiktigt ska bevaras eller utvecklas.

Ansökan ska omfatta verksamhet under år 2013.

För satsningar på projekt inom ramen för treårsprioriteringar, har ansökan gjorts första året för varje påbörjad treårsperiod. Denna ansökan har fått omfatta upp till tre år. Under de nästföljande två åren har det gjorts uppdateringar eller kompletteringar av ansökningarna. I enlighet med detta förfarande görs, för de ansökningar avseende treårsprioriteringar som löper vidare under 2013, uppdateringar eller kompletteringar av ansökningarna under denna period. Smittskyddsinstitutet beslutar om vilka ansökningar inom respektive område ovan som ska beviljas medel inom den ram som angetts i överenskommelsen.

Om ansökningar som motsvarar de medel som anges i överenskommelsen inte inkommit till Smittskyddsinstitutet vid ansökningstillfället alternativt efter begäran om kompletteringar av ansökan inte bedömts ha tillräcklig kvalitet får Smittskyddsinstitutet besluta att utnyttja dessa medel till andra utvecklingsområden som anges i överenskommelsen. Smittskyddsinstitutet ska i dessa fall främst utnyttja medlen till insatser inom ramen för de tidsbegränsade satsningarna på gemensamt identifierade utvecklingsbehov.

Uppföljning och utvärdering

Regelbunden och systematisk uppföljning och analys av de verksamheter som finansieras inom ramen för överenskommelsen är grundläggande för att insatserna ska kunna bidra till att uppfylla det övergripande målet och de tre delmålen i den nationella strategin avseende hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar.

Uppföljning av de verksamheter som har fått statsbidrag genom överenskommelsen inom samtliga områdena ska göras. Utgångspunkten bör vara att samtliga projekt eller annan verksamhet som erhåller statsbidrag enligt överenskommelsen ska bli föremål för en extern utvärdering vart tredje år. För tidsbegränsade projekt som löper under period om två år eller kortare genomförs utvärderingen i samband med att projektet slutförs.

Av det sökta statsbidraget ska högst fem procent avse uppföljning av verksamheten. Uppföljningen ska göras i enlighet med de anvisningar som tas fram av Smittskyddsinstitutet i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting. Anvisningarna bör ta hänsyn till att förutsättningarna för uppföljning är beroende av verksamhetens karaktär och omfattningen av statsbidraget.

Smittskyddsinstitutet ansvarar för att ta fram och genomföra en samlad strategi för uppföljning och utvärdering för att en regelbunden och systematisk uppföljning och analys av hela området ska kunna genomföras. Smittskyddsinstitutet ska tillse att metoderna för uppföljning och utvärdering utformas så att de samtidigt tillgodoser kravet på nationell jämförbarhet och

kravet på att de lätt går att använda i huvudmännens löpande verksamhet. Uppföljningen av genomförd verksamhet ska även återkoppla till huvudmännens ansökningar av medel.

Villkor för och godkännande av överenskommelsen

Överenskommelsen blir giltig under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2013, utgiftsområde 9, anslaget 2:5.

För staten genom Socialdepartementet
Stockholm den oktober 2012

För Sveriges Kommuner och Landsting
Stockholm den oktober 2012

Karin Johansson
statssekreterare

Håkan Sörman
verkställande direktör